

УДК 37.091.12:36-051:711.5-054.73(477)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.4.18>

О. В. ОПАНАСЕНКО

здобувачка кафедри управління та освітніх технологій,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

Електронна пошта: ОранаО@i.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1487-422X>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

У статті охарактеризовано основні напрямки супроводу, проаналізовано різні наукові підходи до розуміння соціально-педагогічного супроводу, визначено поняття «соціально-педагогічний супровід», розкрито особливості соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді-переселенців у новій територіальній громаді. Мета роботи – проведення огляду наукових досліджень та аналізу здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді-переселенців у територіальних громадах в сучасних реаліях.

Проаналізовано соціально-педагогічний супровід як циклічний процес, описано основні його етапи, представлено основні методи соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю-переселенцями, зокрема, соціально-педагогічна допомога, підтримка, профілактика; вибір програми і плану дій; обговорення альтернативних шляхів вирішення проблеми, тощо. Висвітлено різні види соціальних послуг щодо роботи з дітьми та молоддю-переселенцями для відновлення їхнього фізичного та психологічного благополуччя та інтеграції в суспільство. Розглянуто роль фахівців соціальної сфери: соціальних працівників, соціальних педагогів, які займаються допомогою переселенцям у забезпеченні їх адаптації та розвитку у новому середовищі територіальної громади. Досліджено сучасні програми підтримки психічного здоров'я населення, зокрема, Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?» та інші. Методологія дослідження ґрунтується на наукових та науково-практичних підходах, а також методах дослідження, зокрема: систематизація та узагальнення інформації щодо актуальних методів соціально-педагогічної роботи під час соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді-переселенців у територіальних громадах. Наукова новизна полягає в дослідженні процесу соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді-переселенців у територіальних громадах. Висновки. Визначено, що мета соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді-переселенців полягає у створенні умов для успішної адаптації, інтеграції у групи ровесників та інші нові соціальні середовища, зокрема у територіальні громади.

Ключові слова: соціальний педагог, соціально-педагогічна робота, соціально-педагогічний супровід, діти, молодь, вимушені переселенці, територіальна громада.

Актуальність роботи. Травматичні події, які виникли внаслідок війни, зачіпають сотні тисяч дітей та молоді. Багатьом з них вдалося покинути небезпечне місце, однак відчуття небезпеки не полишає та може проявлятися у різний спосіб, цим самим зумовлюється необхідність активного включення місцевого соціального педагога у роботу з дітьми та молоддю-переселенцями.

Залежно від конкретних запитів, проблем, потреб, освітніх цілей і завдань, професіоналізму кадрів, від поставлених завдань в соціальної педагогіці, психології, соціальній роботі виділяються: психологічний супровід – процес організації та проведення комплексу заходів з метою подолання ускладнень, підвищення рівня загальної та ситуативної психологічної стійкості і сприяння ефективному виконанню

завдань в різних умовах діяльності; психолого-педагогічний супровід – комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку; педагогічний супровід – метод, що забезпечує створення умов прийняття суб'єктом оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору; соціально-педагогічний супровід людини – процес, що містить комплекс цілеспрямованих послідовних педагогічних дій, які допомагають людині зрозуміти життєву ситуацію, забезпечують людині саморозвиток на основі рефлексії того, що відбувається [Коваль : 208].

Питання соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді було завжди актуальним, а російське вторгнення в Україну зумовило виникнення надзвичайно складної ситуації, як

політичної, так і соціально-економічної, що спричинило занепокоєння щодо соціально-психологічного стану тієї частини населення, якій довелося емігрувати до більш безпечних регіонів у нові територіальні громади. Особливо бентежить стан дітей та молоді, які змушені покинути зі своїми родинами власний дім або ж втратили житло, своїх друзів, близьких, отримали травми. Складне становище провокує виникнення відчуття дискомфорту, зниження соціальної активності та самооцінки, зростання тривожності, агресивності, появи негативного ставлення до інших. Саме тому проблема соціальної роботи з вимушеними переселенцями та їх сім'ями є не тільки політичною, а й соціальною, і вимагає комплексної соціально-педагогічної роботи з використанням особливих ресурсів для її розв'язання, зокрема, полегшення соціального становища вимушених переселенців та їх сімей [Григоренко : 100].

Соціально-педагогічна робота як суспільне явище являє собою своєрідну модель діяльності, спрямованої на розв'язання завдань соціального виховання і соціально-педагогічного захисту [Опанасенко : 120]. А соціальний працівник – фахівець, який забезпечує реалізацію соціальної політики держави через надання соціальних послуг конкретним категоріям населення, сприяючи їх соціальній адаптації, інтеграції, включенню та забезпечення функціонування відкритої системи «людина – середовище» [Кубіцький : 196]. Держава здійснює захист дітей та молоді від усіх форм насильства, недбалого й жорстокого поводження. Проблема соціально-правового захисту дітей та молоді є особливо актуальною сьогодні, в час військового стану в Україні, політичної, економічної та соціальної нестабільності.

Соціально-педагогічний супровід передбачає створення комфортного середовища з метою адаптації до начального процесу у новому освітньому середовищі, організації позанавчальної діяльності, дозвілля у новій територіальній громаді, застосовуючи педагогіку партнерства, яка полягає у спілкуванні, взаємодії та співпраці між педагогом, учнем і батьками. Учні, батьки та педагоги, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими співниками [Кубіцький 2021a].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціально-педагогічний супровід вразливих категорій сімей і дітей розглядали у своїх наукових працях Т. Алексеєнко, О. Безпалько, Н. Захарова, І. Зверева, А. Капська, З. Удич та інші науковці. Різні аспекти соціально-педагогічної роботи з дітьми та сім'ями вимушених переселенців вивчали Н. Бочкор, Є. Дубровська, О. Залеська, К. Лук'янова, Л. Петришин, Ю. Підвальна, І. Сьомкіна; К. Левченко, Ю. Луценко, В. Панок опрацьовували питання соціально-психологічного супроводу дітей і сімей вимушених переселенців. Особливості методології педагогічного та соціально-педагогічного супроводу дитинства у своїх наукових працях представили К. Крутій, Н. Веселова, Л. Цибулько.

С. Коляденко в своїй науковій праці погоджується що, «соціальний супровід розглядається як цілеспрямований процес передачі суспільством соціального досвіду, враховуючи особливості і потреби різних категорій учнів з особливими адаптивними можливостями при активній їх участі, і забезпечення адекватних для цього умов, в результаті чого відбувається включення їх у всі соціальні системи, структури, соціуми і зв'язки, що призначені для здорових людей, а також активна участь в основних напрямках життя і діяльності суспільства у відповідності з віком і статтю, готуючи їх до повноцінного дорослого життя, найбільш повної самореалізації і розкриття як особистості». Відзначено, що супровід – це завжди взаємодія супроводжувачого і того, відносно кого здійснюють супровід. А мета соціально-педагогічної діяльності – це продуктивне сприяння людині в її адекватній соціалізації, активізації її входження у соціум [Коляденко : 110]. Соціально-педагогічний супровід завжди персоніфікований і спрямований на конкретну особистість.

Мета статті – проведення огляду наукових досліджень та аналізу здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді-переселенців у територіальних громадах в сучасних реаліях.

Матеріал і результати досліджень. Соціально-педагогічний супровід дітей із сімей вимушених переселенців як процес розгортається на гуманістичних соціальних цінностях, спрямований на пошук змісту, форм і мето-

дів підтримки внутрішніх мігрантів (жертв військового конфлікту) у системі соціальних відносин, ціннісних ставлень, профілактики маргіналізації, які можуть бути зреалізовані в освітніх закладах та за місцем проживання дітей, зокрема шляхом розроблення виховного компоненту соціально-педагогічного супроводу дітей із сімей вимушених переселенців [Алексєєнко].

Процес соціально-педагогічного супроводу циклічний і включає в себе такі етапи: 1. підготовчий (діагностика проблеми, формулювання мети та завдань, планування допомоги): підетап проблематизації – суб'єктами соціально-педагогічного супроводу виявляється та актуалізується разом з супроводжуваним предмет соціально-педагогічного супроводу; визначаються причини виникнення труднощів, виокремлюються чинники, що зумовили їх появу; формулюється проблема; підетап планування (створення та затвердження програми соціально-педагогічного супроводу): пошуково-варіативний – суб'єктами соціально-педагогічного супроводу здійснюється пошук варіантів вирішення проблеми, визначаються ступінь участі в процесі вирішення проблеми, умови та засоби соціально-педагогічного супроводу; 2. основний – діяльнісний етап (надання соціально-педагогічної допомоги), тобто практично-дієвий, коли суб'єктами соціально-педагогічного супроводу здійснюються спільно з супроводжуваним сумісні реальні або віртуальні (у разі імітації ситуації) дії щодо вирішення проблеми останнього (психолого-педагогічне консультування: емоційно-вольова, інформаційна, інтелектуальна допомога тощо); 3. заключний (підбиття підсумків, оцінка отриманих результатів) – аналітичний етап, на якому відбувається аналіз ступеня вирішення проблеми, обговорення ймовірних труднощів, що можуть виникнути у майбутньому та шляхи їх подолання; рекомендації щодо організації соціально-педагогічного супроводу та оцінка його ефективності [Біличенко: 19].

Основними методами соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю-переселенцями, на нашу думку, є: соціально-педагогічна допомога, підтримка, профілактика; вибір програми і плану дій; обговорення альтернативних шляхів вирішення проблеми; допомога в орга-

нізації виходу з проблеми; координація зусиль найближчого оточення особистості; створення групи підтримки; корекція відносин та реабілітація: моделювання ситуації для вирішення подібних проблем в майбутньому; моделювання сфер успішної діяльності (ті, в яких сім'я зможе себе реалізувати); підтримка ініціатив як всієї сім'ї, так і окремого її члена, зокрема, дитини; відновлення втрачених вмінь клієнта (при травмі разом з іншими спеціалістами) та повернення особистості до нормального життя; консультування; підтримка; сімейна терапія.

Діти та молодь, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, потребують різних видів соціальних послуг для відновлення їхнього фізичного та психологічного благополуччя та інтеграції в суспільство, зокрема [Пеша 2023а]: *психологічна підтримка і консультування*: діти, які пережили воєнні дії та травмуючі події, можуть потребувати професійної психологічної допомоги для подолання травм та стресу, що включає в себе індивідуальні консультації та терапію. *Медична допомога*: діти можуть потребувати медичного обслуговування для лікування поранень, травм, переохолодження та інших фізичних проблем, які вони зазнали внаслідок конфлікту. *Освіта та психосоціальна реабілітація*: важливим є забезпечення можливості отримання освіти для дітей, які унаслідок військових дій не мають можливості відвідувати освітні заклади. Для дітей, які втратили доступ до навчання, потрібно забезпечення доступу до навчальних програм, а також надання педагогічної допомоги для відновлення навчального процесу. *Захист від насильства*: діти, які пережили різні форми насильства потребують соціально-психологічної допомоги та забезпечення умов попередження та запобігання насильницьким проявам. *Відновлення родинних зв'язків*: у випадках, коли діти втратили зв'язок з родинами, надаються послуги для відновлення родинних зв'язків та влаштування дитини в родинне оточення. *Вирішення житлових проблем*: діти можуть потребувати тимчасового влаштування, особливо якщо їхні домівки були зруйновані. *Соціальна інтеграція та реінтеграція*: діти, які стали свідками травмуючих подій, пережили депортацію або еміграцію, можуть потребувати соціальної допомоги у інтеграції до нового оточення, від-

новлення звичайного життя. Соціальні послуги та соціальна допомога надаються дітям з урахуванням індивідуальних потреб фахівцями соціальної сфери, закладами та установами системи соціального захисту, міжнародними організаціями (ЮНІСЕФ, Червоний Хрест), неприбутковими громадськими організаціями, волонтерами [Пеша 2023a].

Усвідомлюючи всю серйозність даної проблеми, держава вживає важливих заходів для забезпечення системної підтримки психічного здоров'я населення. Одним з таких заходів є Національна програма психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, програма «Діти та війна», проект психологічної підтримки «Поруч», Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», що забезпечує Координаційний центр з психічного здоров'я Кабінету Міністрів України за експертного партнерства та підтримки ВООЗ.

В рамках реалізації Програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки вже впроваджено відповідні розробки. Зокрема, з метою підтримки дитячого психічного здоров'я та контролю психоемоційного стану дітей, Міністерство освіти і науки України спільно з психологами та дитячими педагогами розробило набір простих порад, технік і рекомендацій. Ці матеріали доступні на телеграм-каналах «Підтримай дитину» та «Подбай про себе». Крім того, у рамках Програми була проведена серія відкритих вебінарів, включаючи вебінари для батьків, з метою підвищення усвідомлення та надання необхідних інструментів для ефективної підтримки дітей у цей складний період [Пеша 2023б : 106].

Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю здійснюється у громадській, економічній, освітній, виховній, культурній та оздоровчій сферах життя особи або сім'ї. Відзначимо, що проблеми молоді завжди в центрі уваги педагогів, громадських діячів, політиків [Levchenko: 1242]. А грамотна медіація, за своєю суттю, спроможна враховувати права та інтереси дітей, молоді упереджувати явища дискримінації та насилля. Відповідно і роль медіатора як нейтрального незалежного посередника є цілком валідною до переліку професійних компетентностей соціального педагога [Гладишко: 11].

Можемо стверджувати, що на місцевому рівні соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю-переселенцями виконується на належному рівні: вже з весни 2022 року в десяти регіонах України почали роботу мобільні групи з інтеграційної підтримки (деяких регіонах продовжують працювати й досі), які допомагають адаптуватися на нових місцях дітям ВПО та їхнім батькам. Заняття проводять тренери програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа». Такі зустрічі допомагають дітям із числа ВПО знайти друзів серед місцевих однолітків, подолати стрес та виснаження, а також створюють певну рутину, що повертає їх у мирні часи.

Значимо, що освітні заклади також активно включені в процес роботи з дітьми та молоддю-переселенцями. Так, на базі Боярського академічного ліцею «Лідер» фахівці проводять індивідуальну та групову роботу з дітьми-переселенцями, зазначають, що найбільш дієвим є метод включення переселенців у групу учнів класу і заняття проводити разом, тобто, створення стабільних міжособистісних взаємин, а найбільш ефективною виявляється саме тривала і регулярна робота. Фахівці Слобідської гімназії Новоселицької міської ради (Чернівецька область) пропонують тренінгове заняття з дітьми з родин вимушених переселенців, метою якого є формування психологічної стійкості дітей, спроможності до пристосування в складному світі, завдання даного тренінгу: формування позитивного мислення, віри в себе та свої сили; формування гнучкості соціального поведіння (вміння пристосуватися до нових надскладних умов з мінімальним негативним впливом на психіку); профілактика та подолання тривоги, психоемоційного напруження. Виконується робота з дітьми вимушених переселенців на базі обласного коледжу «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка», так у квітні цього року відбувся волонтерський марафон «Студенти-дітям ВПО», заняття допомагають дітям не просто опанувати нові інструменти, а й розкрити свої творчі здібності, а також чудовий спосіб відволіктися. Шепетівський навчально-виховний комплекс № 3 у складі «Загальноосвітня школа I–III ступенів імені Натана Рибак та ліцей з посиленою військово-фізичною під-

готовкою» Хмельницької області представляє психолого-педагогічний супровід дітей-переселенців у формі рекомендацій для класних керівників, рекомендацій батькам щодо профілактики посттравматичних стресових розладів у дітей. Білоцерківська гімназія № 15 презентувала Методичні рекомендації щодо організації та надання психологічної допомоги дітям та сім'ям внутрішньо переміщених осіб; Інститут миру і порозуміння дає рекомендації «Як допомогти дітям, що стали ВПО адаптувати в шкільному середовищі?» [URL: 2023].

На регіональному та місцевому рівнях організацію та впровадження соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю-переселенцями здійснюють органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, на рівні територіальних громад здійснюють структурні підрозділи з питань соціального захисту населення органів виконавчої влади, служби у справах дітей, центри соціаль-

них служб, заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді, фахівці з соціальної роботи, представники громадських організацій.

Висновки. Діти та молодь-переселенці потребують соціально-педагогічного супроводу, мета якого полягає у створенні умов для успішної інтеграції у групи ровесників та інші нові соціальні середовища, зокрема, у нову територіальну громаду, упередження їх ізолювання, відсторонення, профілактики конфліктів шляхом розвитку відповідальної громадянської позиції, формування лідерських якостей, налагодження позитивного спілкування, інтеріоризації цінностей та узгодження соціальних очікувань суб'єктів соціальної взаємодії. Та все ж, варто наголосити на необхідності розвитку інформаційної складової соціально-педагогічної роботи, що посилюватиме розуміння змісту та принципів, методів роботи закладів та установ соціономічного типу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєнко Т., Бибик Д., Гончар Л., Куниця Т. Соціально-педагогічний супровід дітей вимушених. Кропивницький, 2020. 208 с.
2. Дослідження «Вплив війни на молодь в Україні». Громадська організація «Центр дослідження суспільства» (Cedos) URL: <https://cedos.org.ua/researches/vpliv-vijni-namolod-v-ukrayini/> (дата звернення 06.09.2023).
3. Біличенко Г. В. Сутність соціально-педагогічного супроводу освітнього процесу. *Молодий вчений*. 2019. №10.1 (74.1). С. 19-23.
4. Гладишко Є. Роль соціального педагога як медіатора в організації безпечного освітнього середовища (німецький досвід). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота. Том 1 № 9 (2023)*. С. 11-17.
5. Григоренко І. Соціально-педагогічна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах. Навчальний посібник. Полтава, 2017. С. 100.
6. Коваль Г. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців сфери соціальної роботи. Львів, 2021. 208 с.
7. Коляденко С. Семантичний та методологічний аналіз поняття «соціально-педагогічний супровід». *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія II. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: збірник наукових праць*, 17 (1), 2013. С. 110-118.
8. Кубицький С. Педагогіка партнерства як основа особистісного та професійного розвитку учасників освітнього процесу на гуманістичних засадах. The 6th International scientific and practical conference «World science: problems, prospects and innovations» (February 23-25, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 792 p.
9. Кубицький С.О. Аналіз освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю 231 «Соціальна робота». *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2017. № 6. С. 18–22.
10. Опансенко О. Аналіз освітніх програм професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах сьогодення. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. Вінниця, 2024. С. 120.
11. Пеша І., Сопівник І., Галайдюк В., Кошук О. Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю. Навчальний посібник. Київ, 2023. 449 с.
12. Пеша І. Збереження психічного здоров'я молоді в умовах повномасштабної війни. *Соціальна робота та соціальна освіта / практика соціальної роботи та соціальної освіти*, № 2(11), 2023. С. 106-113.
13. Levchenko, N., Isachenko, V., Morhai, L., Koliada, N., Polishchuk, N. (2022) Youth Work in a Higher Education Institution: Formation and Prospects of Development. *Lecture Notes in Networks and Systems* this link is disabled, 319, pp. 1242-1249.

REFERENCES

1. Aliksieienko T., Bybyk D., Honchar L., Kunytsia T. Sotsialno-pedahohichniy suprovid ditei vymushenykh (2020). Kropyvnytskyi. 208 s. [in Ukrainian].
2. Doslidzhennia «Vplyv viiny na molod v Ukraini». Hromadska orhanizatsiia «Tsentr doslidzhennia suspilstva» (Cedos) (2023). URL: <https://cedos.org.ua/researches/vpliv-vijni-namolod-v-ukrayini/> (data zvernennia 06.09.2023) [in Ukrainian].
3. Bilychenko H. V. (2019) Sutnist sotsialno-pedahohichnoho suprovodu osvitnoho protsesu. Molodyi vchenyi. No10.1 (74.1). S. 19-23 [in Ukrainian].
4. Hladyshko Y. (2023). Rol sotsialnoho pedahoha yak mediatora v orhanizatsii bezpechnoho osvitnoho seredovyscha (nimetskyi dosvid). Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Sotsialna robota. Tom 1 № 9. S. 11-17 [in Ukrainian].
5. Hryhorenko I. (2017) Sotsialno-pedahohichna robota z vnutrishno peremishchenymy osobamy v suchasnykh umovakh. Navchalnyi posibnyk. Poltava, 2017. S. 100 [in Ukrainian].
6. Koval H. (2021) Slovnyk profesiinoi terminolohii dlia maibutnikh fakhivtsiv sfery sotsialnoi roboty. Lviv/ 208 s. [in Ukrainian].
7. Koliadenko S. (2013) Semantychnyi ta metodolohichniy analiz poniattia «sotsialno-pedahohichniy suprovid». Naukovyi chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Serii 11. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika: zbirnyk naukovykh prats, 17 (1), 2013. S. 110-118 [in Ukrainian].
8. Kubitskyi S. (2021) Pedahohika partnerstva yak osnova osobystisnoho ta profesiinoho rozvytku uchashnykh osvitnoho protsesu na humanistychnykh zasadakh. The 6th International scientific and practical conference «World science: problems, prospects and innovations» (February 23-25, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 792 p. [in Canada].
9. Kubitskyi S. (2017). Analiz osvitn'o-profesiynykh prohram pidhotovky fakhivtsiv za spetsial'nisty 231 sotsial'na robota [Analysis of educational and professional training programs for specialists in the specialty 231 social work]. ScienceRise. Pedagogical Education, 6, 18–22 [in Ukrainian].
10. Opansenko O. (2024) Analiz osvitnykh prohram profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv v umovakh sohodennia. Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezpererвної osvity. Serii «Pedahohika. Psykholohiia». Vinnytsia, 2024. S. 120 [in Ukrainian].
11. Piesha I., Sopivnyk I., Halaidiuk V., Koshuk O. Sotsialna robota z simiamy, ditmy ta moloddu. Navchalnyi posibnyk. Kyiv, 2023. 449 s. [in Ukrainian].
12. Piesha I. Zberezhenia psykhichnoho zdorovia molodi v umovakh povnomasshtabnoi viiny. Sotsialna robota ta sotsialna osvita / praktyka sotsialnoi roboty ta sotsialnoi osvity, № 2(11), 2023. S. 106-113 [in Ukrainian].
13. Levchenko, N., Isachenko, V., Morhai, L., Koliada, N., Polishchuk, N. (2022) Youth Work in a Higher Education Institution: Formation and Prospects of Development. Lecture Notes in Networks and Systems this link is disabled, 319, pp. 1242-1249 [in France].

O. V. OPANASENKO

*Applicant at the Department of Management and Educational Technology,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
E-mail: Opana@i.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1487-422X>*

SOCIO-PEDAGOGICAL SUPPORT OF CHILDREN AND YOUNG IMMIGRANTS IN TERRITORIAL COMMUNITIES

The article characterizes the main directions of support, analyzes various scientific approaches to understanding social-pedagogical support, defines the concept of "social-pedagogical support," and reveals the specifics of social-pedagogical support for displaced children and youth in a new territorial community. The purpose of the work is to review scientific research and analyze the implementation of social-pedagogical support for displaced children and youth in territorial communities in contemporary realities.

The social-pedagogical support is analyzed as a cyclical process, with its main stages described. The article presents the primary methods of social-pedagogical work with displaced children and youth, including social-pedagogical assistance, support, prevention, selection of programs and action plans, and discussion of alternative solutions to problems. Different types of social services for working with displaced children and youth to restore their physical and psychological well-being and integrate them into society are highlighted. The role of social sector specialists, such as social workers and social pedagogues, who assist displaced persons in ensuring their adaptation and development in the new environment of the territorial community, is discussed. Modern mental health support programs are explored, including the National

Program for Mental Health and Psychosocial Support, the Ukrainian Program for Mental Health “How Are You?” and others.

The research methodology is based on scientific and scientifically-practical approaches, as well as research methods, particularly the systematization and generalization of information on current methods of social-pedagogical work during the social-pedagogical support of displaced children and youth in territorial communities. The scientific novelty lies in the study of the process of social-pedagogical support for displaced children and youth in territorial communities. Conclusions. It is determined that the purpose of social-pedagogical support for displaced children and youth is to create conditions for their successful adaptation, integration into peer groups, and other new social environments, particularly in territorial communities.

Key words: social pedagogue, social-pedagogical work, social-pedagogical support, children, youth, forced migrants, territorial community.